

COLLECTION

Innovation, integration and modern
problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and
practice

www.d-pressa.com

31
MARCH

Jizzakh, Uzbekistan

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN
NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

SCIENTIFIC JOURNAL OF SCIENCE TECHNOLOGY & DIGITAL FINANCE
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young
researchers and students: theory and practice collection of materials of the
international scientific and practical conference on the topic

(March 31, 2026)

Jizzakh-2026

Innovation, integration and modern problems in the scientific activities of young researchers and students: theory and practice – Jizzakh: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, March 31, 2026, 990 pp.

Editors in charge: Ass.prof. Soy M.P.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

IQTISODIYOTDA TEMIRYO‘L TRANSPORTINING O‘RNI

Norbekov Xursandmurod O‘ktam o‘g‘li

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston milliy universitetining Jizzax filiali
“Iqtisodiyot va turizm” kafedrasida o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada temiryo‘l transporti, uning ahamiyati. O‘zbekiston hududida qurilgan temiryo‘llar hamda, mintaqaviy mahalliy temiryo‘llar haqida, bundan tashqari temir yo‘l orqali yuklarni tashish uchun to‘lov miqdoriga bog‘liq bo‘uvchi omillar haqida ma‘lumot berilgan.

Kalit so‘z: transport, transport vositalari, temir yo‘l, xizmat ko‘rsatish, turizmda temir yo‘l transporti, transport tizimlari, xizmat ko‘rsatish

Kirish: Xizmatlar sohasi - korxonalar, tashkilotlar hamda jismoniy shahslar tomonidan ko‘rsatiladigan turli xizmat turlarini takror ishlab chiqarishni o‘z ichiga olgan jamlanma soha hisoblanadi. Boshqacha aytganda, xizmatlar sohasi tijorat, kasbiy va maishiy xizmatlarni ko‘rsatishga ixtisoslashgan mamlakat iqtisodiyotining tarmoqlari hisoblanadi. Transport xizmatlari katta ta‘sir ko‘rsatuvchi va juda muhim bir xizmat turi hisoblanadi. Ular 2016-2020 yillarga belgilangan “Xizmatlar sohasini rivojlantirish dasturi”ga muvofiq O‘zbekistonda xizmatlar sohasini rivojlantirish monitoringini asosiy indikatorlaridan biri hisoblanadi.

Mustaqillik yillarida O‘zbekistonda yangi po‘lat magistrallarini shakllantirish borasida katta ishlar amalga oshirildi. Navoiy-Uchquduq-Sultonuzayq-Nukus temir yo‘li Qizilqum qumloqlariga yotqizildi, Amudaryo daryosi bo‘ylab qo‘shma temiryo‘l va avtomobil yo‘li ko‘prigi barpo etildi, eng qiyin tog‘ sharoitlarida Toshguzar-Boysun Qumqo‘rg‘on temir yo‘li qurildi. Toshguzar-Boysun Qumqo‘rg‘on temir yo‘lining ishga tushirilishi Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlarida sanoatning turli tarmoqlarini va transport xizmatlarini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratadi, shuningdek, mintaqaning barcha transport-iqtisodiy aloqalari sxemasini sezilarli darajada o‘zgartiradi. Bundan tashqari, Toshkent-Samarqand-Buxoro uchastkasida rehabilitatsiya, Tukimachi-Angren, Maroqand-Qarshi, Qarshi-Termiz temir yo‘llarini elektrifikatsiya ishlari amalga oshirildi, Yangier-Jizzax va Yangier-Farhad, Angren-Pop yangi temir yo‘l liniyalari ochildi. Umumfoydalanadigan temir yo‘llarning foydalanish uzunligi, km. Qo‘shni mamlakatlar va dunyoning boshqa mamlakatlariga kirishni ta‘minlaydigan xalqaro transport tizimini yaratish, mamlakatni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. 2017-yilda 67,9 mln. tonna yuk tashildi. Yillik yuk aylanmasi 22,9 mlrd. t/km.ni tashkil etdi. Amaldagi narxlarda transport faoliyati bo‘yicha bozor xizmatlari ko‘rsatish tashishdan hamda transport turlari bo‘yicha transport faoliyatini amalga oshirish bilan bog‘liq bo‘lgan boshqa faoliyatdan (yuklash va tushirish, transport-ekspeditorlik xizmatlari va b.) tushgan tushum summasi sifatida aniqlanadi. Avtomobil transportida yuklarni tashish bo‘yicha bozor

xizmatlari hajmiga o'z ehtiyojlari uchun (masalan, o'z mahsulotlarini (tovarlarini) o'zining chakana savdo tarmog'iga, ichki xo'jalik, ichki zavod, ichki ob'ekt va shunga o'xshash) etkazib berish bo'yicha xizmatlar hajmi qo'shilmaydi. Transport xizmatlari transportning barcha turlarida yuklar va yo'lovchilarni tashish faoliyati hamda tashish uchun yordamchi xizmat turlari, shu jumladan logistika xizmatlarini o'z ichiga oladi. Temir yo'l transportida yuk tashish dinamikasi, mln.t. Mavjud temir yo'l tarmog'i mamlakatning eng chekka mintaqalarini asosiy markazlari bilan bog'laydi, bu esa xalqaro transport tizimlariga va asosiy mineralxomashyo resurslariga ega bo'lish imkonini beradi. Logistika - iqtisodiy sub'ektlar o'rtasida tovarlar, xizmatlar va axborot almashinuvi bilan bog'liq faoliyat turi hisoblanadi. Logistik funksiyalarga buyurtmani qayta ishlash, materiallar oqimini shakllantirish, mahsulotlarni yig'ish, qadoqlash, tashish, saqlash va h.k. kiradi. Respublikada transport xizmatlariga bo'lgan katta talab transport tashkilot va korxonalarini sonining oshishini ta'minlaydi.

Bugungi kunda Pekin va Istanbulni bog'laydigan, Transosiyo dovoning tarkibiy qismi bo'lgan, Tedjhen-Sarax-Mashhad temir yo'l liniyasi faoliyat ko'rsatmoqda. Xayraton-Mozori-Sharif temir yo'l liniyasi Afg'onistonning shimoliy viloyatlaridagi eng rivojlangan va zich joylashgan tumanlarini temir yo'l orqali yuk tashishni ta'minlaydi. Temir yo'l Afg'onistonning shimoliy viloyatlari va O'zbekiston bilan mintaqadagi boshqa davlatlar o'rtasida minimal xarajat bilan yuklarni tashishni ta'minlashga imkon beradi. Ushbu temir yo'l uchastkasi Shiberkan, Ankhoy, Meymene va Heratni bog'laydigan Transafg'on yo'lga qismidir, Afg'oniston va O'zbekistonni Bander - Abbos va Chaxbehar (Eron), Karachi (Pokiston) portlariga temir yo'l yo'laklaridan va Janubiy-Sharqiy Osiyo Uzoq Sharqdagi ancha qisqa vaqt ichida Evropaga tarqaldi. Ushbu transport koridorida olib boriladigan tashish faoliyati, shuningdek, O'zbekistonga Tinch okeani mintaqasi, G'arbiy Turkiya va bir qator Evropa davlatlari bilan qo'shimcha ravishda tashqi savdo aloqalarini yo'lga qo'yish imkoniyatini beradi. 2017-yilda 21,1 mln. yo'lovchi tashildi. O'tgan yilga nisbatan o'sish 2,6 % ni tashkil etdi. 2018-yil 1 yanvar holatiga tashish va saqlash bilan shug'ullanuvchi tashkilotlar soni 12 mingga yaqinni tashkil etdi, shundan 11,8 mingtasi kichik tadbirkorlik sub'ektlari hisoblanadi. 2016-yildan buyon bozor transport xizmatlari o'sishi kuzatilmoqda (o'tgan yilga nisbatan 6,0 %). 2017 yilda o'sish sur'ati 109,9 % ni tashkil qildi. O'tgan yilga nisbatan hajmi 10,1 trln. so'mga oshib, 36,2 trln. so'mni tashkil etdi. Temir yo'l orqali yuklarni tashish uchun to'lov miqdoriga bog'liq bo'luvchi asosiy omillarga:

- Jo'natish turi. Temir yo'l orqali yuk tashish vagon, konteyner, kam tonnali
- 25 tonnagacha va yarim vagon qismigacha, kichik yukli 10 tonnagacha va vagonning 1/3 qismigacha bo'lgan yuklarni jo'natish kiradi.
- Tashish tezligi. Temir yo'l yuklari yuk bilan, yuqori yoki yo'lovchi tezligi bilan tashiladi. Tezlik turi kuniga necha kilometr tezlikda harakat qilish kerakligidan aniqlanadi.
- Tashish masofasi. Yuklarni yuk yoki yuqori tashish tezligi bilan tashish uchun tarif masofa katta hajmda bo'lmagan yuklarni tashish yoki yo'lovchilar

tashish tezligi bilan yuklarni tashishda haqiqatda bosib o'tilgan qisqa yo'nalishdagi masofa uchun tashish to'lovi olinishi mumkin.

- Yuk tashish amalga oshiriladigan vagon turi. Temir yo'l orqali yuklarni universal, ixtisoslashtirilgan yoki izotermik vagonlarda, tsisternalarda yoki platformalarda tashish mumkin. Har bir holatda tashish to'lovining miqdori har xil bo'ladi.

- Vagon yoki konteynerning tegishliligi. Vagon, platforma yoki konteyner temir yo'lga tegishli bo'lishi mumkin, yukni qabul qiluvchi yoki yukni jo'natuvchining mulki bo'lishi mumkin.

- Tashilgan yuk miqdori tashish bahosiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan omil hisoblanadi.

2017-yilda temir yo'l transporti tomonidan ko'rsatilgan transport xizmatlari hajmi 4,7 trln. so'mga teng bo'ldi. Temir yo'l transportida yuklarni tashish bo'yicha xizmatlar hajmi 4,3 trln. so'mni tashkil etdi, ularning ulushi (91,3%) temir yo'l transporti tomonidan ko'rsatilgan transport xizmatlarining umumiy hajmida ustunlik qiladi. O'zbekistonda temir yo'l tashish O'zbekiston Respublikasi 1999-yil 15-aprelda qabul qilingan «Temir yo'l transporti haqidagi» Qonuni, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 22.06.2000 yilda qabul qilingan «O'zbekiston temir yo'llari» Davlat hissadorlik temir yo'l kompaniyasi nizomiga qo'shimchalar kiritish to'g'risidagi» qarori bilan tartiblanadi. Xalqaro yo'llarda, jumladan temir yo'l transporti bilan yo'lovchi tashishning umumiy qoidalari 1970-yil 22-oktyabrda tuzilgan «Sayohatga shartnoma tuzish bo'yicha xalqaro konvensiya», 1921-yil 20-aprelda imzolangan «Tranzitning statusi va erkinligi haqidagi konvensiya», 1961-yildagi «Bern konvensiyasi» va boshqa ko'plab xalqaro me'yoriy hujjatlar doirasida hukumatlararo kelishuvlar orqali tartibga solinadi.

Temir yo'l yo'lovchi transporti faoliyatining asosi xalqaro hamda, shaharlar va mintaqalararo ichki tashishlar, ya'ni tashish bo'yicha xizmat ko'rsatishdan iborat. Xalqaro qoidalar bo'yicha yotoq vagonlarning xizmatlari jamoaviy joylashtirish xizmatlariga, vagon-restoranlarning xizmatlari esa ovqatlanish xizmatlariga kiradi. Yillik yo'lovchi aylanmasi 4,3 mlrd. yo'lovchi/km ni tashkil etdi. 2016-yilga nisbatan u 9,2 % ga oshdi. 2011-yil 8-oktabrdan "Afrosiyob" tezyurar poezdi (Ispaniyaning "Talgo" kompaniyasi) Toshkent-Samarqand-Toshkent yo'nalishida qatnay boshladi. Ayni paytda Toshkent-Andijon, Andijon-Buxoro, Andijon-Urganch yo'nalishlarida bir nechta "Afrosiyob" tezyurar poezdlari ishlamoqda. Bugungi kunda, mamlakatimiz milliy aviakompaniyasi nafaqat mintaqaviy, balki global aviakompaniya bozorining etakchilaridan biri hisoblanadi. Aviakompaniya muntazam ravishda dunyoning 40 dan ortiq shaharlariga - Yevropa va Osiyo mamlakatlariga, Amerika va Yaponiyaga safar qilmoqda. Aviakompaniya vakolatxonalarini dunyoning 25 mamlakatida faoliyat yuritadi. 2017-yilda havo transporti orqali 2198,2 ming yo'lovchi tashildi, bu o'tgan yilning shu davriga nisbatan 6,9 % ga ko'pdir. Temir yo'l tashish shartnomasiga muvofiq, yo'l yo'lovchi va uning yukini manziliga etkazib berish, hamda unga chiptasiga muvofiq joy berish majburiyatini, yo'lovchi esa yo'l haqini va agarda yuki normadan ko'p bo'lsa uni tashish haqini belgilangan tarif bo'yicha to'lash majburiyatini oladi.

Tashish shartnomasining tuzilganligi chipta olinishi bilan ro'y beradi. Tashish qiymatiga quyidagilar kiradi:

- tashish tarifi bo'yicha yo'lda ma'lum masofaga borish haqini to'lash;
- platskarta baxosi (yo'lovchining turli klassdagi yotoq vagonlarda joylashish huquqi);
- yo'lda baxtsiz hodisalar ro'y berishi mumkin bo'lgandagi sug'urta haqi;
- biletarni oldindan sotish xizmati uchun haq to'lash va x.k.

Ayrim hollarda xizmatlar haqiga turli mahalliy yig'imlar va qo'shimcha to'lovlar, masalan chiptani uyga yoki ishxonaga etkazi berish haqi ham kirishi mumkin. Qo'shimcha xizmatlarga (ovqat, ichimliklar, choyshab) alohida haq to'lanadi. Temir yo'l transportida xizmatning sifati poezdning shakli (pochta, yo'lovchi, tezyurar, firma poezdlari) va joylashtirish klassiga (umumiy vagon, qattiq, yumshoq platskart, shuningdek I klass yotok vagon) bog'liq.

Keyingi paytlarda Rossiyada liniyali, aylanma va radial ekskursion yo'nalishlar bo'yicha maxsus turistik poezdlarda charter tashishlar amalga amalga oshirilmayapti. YEvropada poezdlar quyidagicha tasniflanadi:

- TD – qit'alaaro ekspress;
- JC – xalqaro ekspress;
- JCL – tezyurar superekspress;
- TEE – firma ekspressi;
- EC – tezyurar ekspress va x.k.

Ekskursiyalar amaliyotida tashrif buyuruvchilarni tashish shahar temir yo'l transportida (metro va tramvay) amalga oshiriladi. YAponiya va Fransiya amaliyoti ko'rsatishicha, yuqori tezlikdagi temir yo'lning xalqaro tashishlari aviatsiya bilan bemalol raqobatlasha oladi.

Guruhli temir yo'l turlari. Tashish qoidalari: jadvalli poezdlardagi (umum foydalanish poezdlari) temir yo'l sayohatlari ko'pincha guruhli sayohat shaklida, ya'ni turistlar sayohatining maxsus shakllantirilgan guruhlarida tashkil qilinadi. Bunday sayohatlarda yo'lovchi poezdlaridan turistlarni dam olish joyiga olib borish va qaytadan olib kelish uchun foydalaniladi. Dam olish joyida xizmat ko'rsatish mehmonxona, turbaza yoki boshqa joylarda amalga oshirilishi mumkin. Doimiy jadvalli yo'lovchi poezdlarida turistlarni tashish transport guruhli marshrutini tashkil qilishning asosiy elementlaridan biri hisoblanadi. Xuddi shu sayohatni tashkillashtirish talablarini aniqlab beradi:

1. Turistik marshrutlarni tuzish;
2. Har bir turistik tashkilot tomonidan ma'qullangan jadvallarga muvofiq holda turistik guruhlarining yo'nalishi va kabuli xakida turistik tashkilotlar bilan kelishuvni amalga oshirish;
3. Turistik - ekskursion tashkilotlar bilan temir yo'l transport korxonalarini orasidagi o'zaro aloqalarni amalga oshirish. Yo'lovchi poezdida joylarni band qilish va biletarni oldindan sotish. Joylarni band qilish o'zaro kelishilgan rejalar asosida amalga oshiriladi. O'z poezdlari mavjudligida yoki to'g'ri platskarta bilan chiptalarni rasmiylashtirish imkoniyati borligida tranzit poezdlariga guruhlarini olish rejalashtirilmaydi. Joylarni band qilishga buyurtmalarni qabul qilish poezd

jo‘natilishidan 45 sutka oldin, yo‘l hujjatlarini rasmiylashtirish esa temir yo‘l xodimi ko‘rsatgan muddatda bajariladi.

Agar turistik guruhlarining bir poezddan boshqasiga o‘tishlari kuzda tutilsa, ularga to‘g‘ri platskartali chiptalar butun yo‘l uchun sotilishi kerak. To‘g‘ri platskarta. To‘g‘ri platskartali chiptalarni rasmiylashtirishda o‘tirish joyiga ega bo‘lgan qattiq yo‘lovchi poezdida yurish uchun butun yo‘lga bitta chipta olinadi. Unga 2 ta komposter solinadn: birinchisi (ignali) poezd nomerini va boshlang‘ich jo‘natish stansiyasidan jo‘nash vaqtini ko‘rsatadi, ikkinchisi va keyingilari (mastik) poezd nomerini va qaytadan o‘tirish punktlaridan jo‘nash vaqtini ko‘rsatadi. Ko‘rsatilgan chiptaga poezd va vagon kategoriyasiga mos yo‘lga qo‘shimcha to‘lov kvitansiyasi beriladi

Mahalliy sharoitlarga bog‘liq ravishda o‘tirish joyiga ega bo‘lgan qattiq vagonlarda yoki shaxar atrofidagi poezdlarda qayta o‘tirish punktlaridan oldin yoki keyin o‘tishga ruxsat beriladi.

«Borish» va «kelish» chiptalarining qiymati bir vaqtning o‘zida to‘lansa, ikkita guruhli chipta beriladi.

1991-yildan boshlab TYV «Ekspress 2» turistik tashishlarni rejalashtirishning yangi tizimini joriy qilgan. Bu tizimning asosiy jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Rejalashtirish yiliga 2 marta yarim yilga amalga oshiriladi. Rejalashtirilayotgan yilning 1-yarim yilligiga tashkilot buyurtmalari temir yo‘l bo‘limlariga joriy yilning 1 oktyabrigacha berilishi kerak, temir yo‘l bu buyurtmalarni TYVga GVSga kompyuterga kiritish uchun beradi. 15-noyabrda turistik tashkilotlar uz temir yul bulimlaridan 1-yarim yil uchun kaysi buyurtmalar tasdiklanganligini bilib olishlari mumkin, Turistik tashkilotlar 15-noyabrdan boshlab va poead junashidan 60 kun oldin uz buyurtmalarini tasdiklashlari shart. Tasdiklangandan keyin turbyuro xodimiga parol kvitansiyasi beriladi, joylar esa kompyuter xotirasida saklanadi. Agar joyni band kilish uchun buyurtma tasdiklanmasa. ular kompyuter xotirasidan chikarib yuboriladi. CHitalar sotib olish buyurtmalari poezd junashidan 45 sutka oldin beriladi. 2-yarim yillik uchun turistik tashkilotlarining reja buyurtmalari 1 martgacha kabul kilinadi. 15-aprelda turistik tashkilotlar javobni olishlari va uz muddatida buyurtmani tasdiklashlari mumkin.

2. Turistlar guruxini tashishni rejalashtirishda buyurtmalarda 5ta variantdan iborat poezdni almashtirish kurib utilgan bulishi kerak. Bunda birinchi kursatilgan poezd asosiysi xisoblanadi, kolgan turttasi esa- variantlari.

3. Rejalashtirilgan tizimda liniya buyicha turist guruxlarini olish mumkin. Foydalanilmagan temir yul chiptalarini kaytarib berish tarif kullanmasiga muvofik ravishda amalga oshiriladi. Agar foydalanilmagan chiptalar korxon, firma, tashkilot va muassasalar tomonidan temir yul stansiyasi kassalariga poezd junashidan 7 sutka oldin berilsa, ularga yul kira xakining tulik kiymati kaytariladi. Agar foydalanilmagan chiptalar poezd junashidan 3-7 kun orasida kaytarib berilsa, u xolda yul kira xaki kiymatining 90%i kaytaribjunashiga 3 sutka va undan kam vakt kolganda topshirilsa, yul kira kiymatining 80%i kaytarib beriladi.

Guruh boshligi tomonidan bitta yoki bir nechta chiptalarni koplashda individual yulovchilar uchun maxsus koidalar amal kiladi; agar chipta poezd

junashidan 24 soat oldin berilsa, uning qiymati tulaligicha kaytariladi, 6-24 soatgacha - 90%, 6 soatdan kamroq bulsa, chipta qiymatining 75%i kaytarib beriladi. Agar kaytib kelish uchun yul chiptalari olingan punktlarga pozd junashidan 3 sutka oldin topshirilsa, u xolda yul kira xakining tulik qiymati kaytariladi, undan kam kun kolganda topshirilsa chipta narxining 75%i kaytariladi. Agar bitta «tugri platskartali» chipta olingan joyiga poezd junashidan 6-24 soat oldin kaytarib berilsa, yulovchidan xamma kushimcha tulovlarni uz ichiga olgan birinchi junash staniyasidan kayta utirish stansiyasigacha va undan tushirish stansiyagacha bulgan yul kira xakining 10%i mikdorida tulov olinadi. Agar bu muddatdan keyin kaytarib berilsa 25%i olinadi. Agar guruhli chipta buyicha yuborilayotganlar soni tulik bulmasa, gurux boshligi poezd junagunga kadar junatish stansiyasi (vokzal) boshligiga buni kayd etish uchun gurux chiptasini kursatishi shart. Foydalanilmagan chiptalar kassaga kaytarib berilishi kerak. Nakdsiz xisob buyicha olingan guruxlarli buyurtmalarning yul xujjatlari uchun tulovlarni kaytarib berish fakat chipta olgan tashkilotning xisob schetida pretenzion tartibda amalga oshiriladi. Foydalanilmagan shaxar atrofi chiptalari uchun pul kaytarib berilmaydi. Yo'nalishda temir yul guruxlariga xizmat kursatish junatuvchi va kabul kiluvchi turistik tashkilotlar orasidagi kelishuvlar, kelishuvga ilova kilinadigan turistlar guruxining kirish jadvali asosida amalga oshiriladi. Xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan tashkilotlar va korxonalar umumiy hajmida, tashish va saqlash bilan shug'ullanadigan tashkilotlar va korxonalar ulushining dinamikasi (fermer va dehqon xo'jaliklaridan tashqari), % 1-yanvar holatiga ko'ra, transport sohasiga 654 mingdan ziyod kishi jalb etildi. 2016-yilga nisbatan, 2,6 % ga o'sdi. Dastlabki ma'lumotlarga ko'ra, 2017-yilda yalpi ichki mahsulotda tashish va saqlash xizmatlarining ulushi 9,4 foizni tashkil etdi. Transport sohasida investitsiya loyihalarini amalga oshirish doirasida O'zbekiston temir yo'llarni qurish va rekonstruksiya qilish ishlari olib borilmoqda. 2017-yilda mamlakat temir yo'llarining umumiy uzunligi 6,1 ming kilometrni tashkil etdi. Respublikamiz Markaziy Osiyoda temir yo'llarning zichligi bu'yicha etakchi o'rinni egallaydi. Yunaltiruvchi turistik tashkilot kuyidagilarni bajarishi kerak: kuyilgan muddatdan 10 kun oldin telegramma orkali guruxlarning kachon kirishini, turistlar sonini, etib borish sanasini va vaktini, poezd va vagon nomerini tasdiklashi; gurux boshligini turistlar ruyxati bilan ta'minlashi; marshrutga guruxlarni fakatgina kaytib kelish uchun chiptalar mavjudligida yoki kabul kiluvchi tashkilot tomonidan bunday chiptalar bilan ta'minlash xakidagi tasdigi bulgandagina yunaltirishi kerak.

Xulosa: Qabul kiluvchi turfirmaga esa quyidagilarni tashkillashtirishi kerak: turistlarni kutib olish, uzining (ijara) avtotransporti bilan, ozik-ovkat bilan ta'minlashi; keladigan turistlar soniga muljallangan (telegrammada kursatilgan) etarli joylarni tayyorlab kuyishi; uz shaxrining ozik-ovkat korxonalari bilan xizmat kursatish uchun kelishuv tuzish va beriladigan taomlarning uz vaktida berilishi xamda sifatini nazorat kilib turishi; tulik xajmda ekskursion xizmat kursatish dasturi bilan xamda nakd xisobga kushimcha xizmat (kushimcha ekskursiyalar, kungil ochar tadbirlar va boshkalar) bilan taminlashi. Turistlarni kutib olish va ekskursiya kildirish poezdlarning kelish va ketish jadvaliga muvofik ravishda xoxlagan vaktda amalga oshirish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Peter Tannenbaum. Excursions in Modern Mathematics: Pearson New
2. Осипова О.Я. Транспортное обслуживание туристов: Учебное пособие. Москва, 2004. – 365 с.
3. Биржаков М.Б., Никифоров В.И. Индустрия туризма: Перевозки. Учебное пособие. – СПб., 2001.
4. Гуляев В.Г. Туристские перевозки: Учебное пособие. – Москва, 2003.
5. Цой М., Камолов Д. ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЭКОНОМИКЕ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА //Academic literature. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-105.
6. Норбеков Х., Туйчиева Н. Формирование конкурентных преимуществ компании //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 589-592.
7. Salaxiddinov M., Pardaboyev S., Norbekov X. IQTISODIYOTDA OVQATLANISH KORXONALARI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 228-230.
8. Baxtiyorova G., Haqberdiyeva Z., Norbekov X. O ‘ZBEKISTONDA IQTISODIY TURIZM //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 197-199.
9. Dilshodova N., Rustamova G., Norbekov X. IQTISODIY INDUSTRIYASI FANINING MAQSADI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 210-213.
10. Abrorova B., Ziyatova R., Norbekov X. IQTISODIY O ‘SISHDA TURIZMNING O ‘RNI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 190-193.
11. Nuriddinova S., Norbekov X. XALQARO IQTISODIY TURIZM TARIXI VA RIVOJLANISHI //Scientific practical conference. – 2025. – Т. 1. – №. 1. – С. 214-217.
12. Гайбуллаев С., Анорбоева Д. O ‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o ‘tish muammolari //Новый Узбекистан: успешный международный опыт внедрения международных стандартов финансовой отчетности. – 2022. – Т. 1. – С. 5.
13. Гайбуллаев С., Ярашева Г. Raqamli iqtisodiyotni hozirgi hayotimizdagi o ‘rni //Новый Узбекистан: успешный международный опыт внедрения международных стандартов финансовой отчетности. – 2022. – Т. 1. – С. 5.
14. Гайбуллаев С., Норгозиев Д. Sport tizimining O ‘zbekiston iqtisodiyotida tutgan o ‘rni //Новый Узбекистан: успешный международный опыт внедрения международных стандартов финансовой отчетности. – 2022. – Т. 1. – С. 5.
15. G’aybullayev S. O ‘ZBEKISTONDA ISTE’MOL SAVATCHASI HOZIRGI HOLATINI VA UNI SHAKILLANTIRISH YO ‘NALISHLARI. – 2022.
16. G’aybullayev S. et al. RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – С. 86-89.